

natuur- en vogelwacht culemborg
"HAK-AL"

5^e jaargang

februari 1979

nr.: 2

FAM. C. HEYNES

GOILBERDINGERSTR. 24

CULEMBORG

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur- en Vogelwacht

Culemborg N.V.W.C.

Kontaktadres: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32 A - Culemborg
03 450 - 39 22

Begeleiding
Jeugdgroep: Leo van de Kooy - Vliegerweg 3 - Culemborg
03 450 - 54 50

Coördinatie
Inventarisaties: Leo van de Kooy

Bibliotheek: Boeken en verslagen in Het Kompas

"Het Vogeljaar" Jaarabonnement 1979 door overschrijving van
f 13,50 op de girorekening van de N.V.W.C. met
vermelding van "Vogeljaar".

Lidmaatschap: Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester
evenals adreswijzigingen

Penningmeester: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7 - Culemborg
03 450 - 53 93

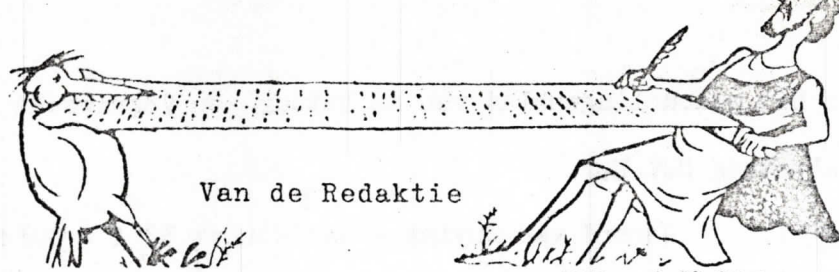
Girnummer 3433351 t.n.v. F. Waroux -
rek. Natuur- en Vogelwacht - Culemborg

Contributie: Jeugdlidmaatschap f 5,-- per jaar
Volwassene f 10,-- per jaar
Gezinslidmaatschap f 15,-- per jaar
Buiten Culemborg f 15,-- per jaar

Klubhuis: Gebouw "Het Kompas" - kamer 2 -
Slotstraat 12 - Culemborg

Secr. Milieu-
werkgroep Betsy Wijnhoven - Gailberdingerstraat 1 -
Noordwest-Betuwe: Culemborg 03 450 - 52 21

Redaktieteam
en -adres: Harry en Jilles v.d. Warenburg, Triosingel 27, tel.: 5095
Harry Noordhuis, Ereprijs 27, tel.: 5912
Theo de Jong, Molenwal 45
Breun Jansen, Eikeboom 31, tel.: 4885

Van de Redactie

Een strenge winter, zoals we in jaren niet meegemaakt hebben! Dat is ook in deze Hak-al goed te merken. Tal van artikelen die betrekking hebben op de winter en de gevolgen voor de vogels (zeer veel dode vogels, ook in dit blad).

Ook veel waarnemingen (vaak niet algemene) zijn verwerkt in stukjes en de gebruikelijke waarnemingenlijst.

We hadden gedacht dit keer een "dunnere" Hak-al te fabriceren, na het erg "dikke" exemplaar van januari j.l. Deze tweede Hak-al van 1979 is echter weer iets dikker geworden dan gedacht (niet erg overigens!).

Dit is voorlopig de laatste Hak-al waaraan Harry v.d. Warenburg meewerkt. Als de volgende Hak-al van de pers rolt ligt hij waarschijnlijk ergens op de heide bij Ede-Wageningen telefoonlijnen te repareren.

Over \pm 14 maanden hopen wij hem weer terug te zien in de redactie. Intussen verwachten wij wel regelmatig een verslag van hem "vanuit de loopgraaf".

Wij wensen u weer veel leesplezier en verzoeken u kopij in te leveren voor 12 maart a.s.

<u>Inhoud:</u>	pag. 3	wintervoeding van vogels in de tuin
	pag. 6	nieuws van de milieuwerggroep
	pag. 7	bij de dood van een torenvalk
	pag. 8	vervolg verslag winter en de vogels (zie ook Hak-al januari '79)
	pag. 9	de reiger en de vis
	pag. 10	verslag van een missie naar de Lek op zaterdag 5 januari 1979
	pag. 12	knotwilgen snoeien
	pag. 13	paddentrek in Culemborg
	pag. 14	alternatief verslag winterkamp Texel
	pag. 15	winterslachtoffers
	pag. 16	nestkasten maken - wintervogelonderzoek v.d. Lek en uiterwaarden
	pag. 17	excursieverslag van excursie naar Maurik
	pag. 19	vogelsterfte
	pag. 22	waarnemingenlijst
	pag. 23	S.O.V.O.N.-project voor trek- en wintervogels
	pag. 24	broedvogelinventarisatie Beusichemse Waard 1978
	pag. 25	nieuws over de excursie naar Flevoland - excursieverslag Diefdijk
	pag. 26	ganzen in de Wijkerbroekse Waard
	pag. 27	verslag over het thema "Over natuur in Gelderland"
	pag. 28	excursie-programma

Wintervoeding van vogels in de tuin.

Na het invallen van de kou, ben ik snel met het voeren van de vogels begonnen. Eerst voerde ik alleen zaad, pinda's en vetbollen. Dit werd de eerste dagen alleen door mezen bezocht. Later kregen een roodborstje en een merel er ook de smaak van te pakken. De eerste keer dat de merel kwam zag hij er heel slecht uit, zijn veren zaten door elkaar en glommen niet meer. Ook zat hij er heel zielig bij, zodat ik dacht dat hij de vorstperiode niet zou overleven. Hij kwam steeds terug om te eten en je zag hem iedere dag meer opknappen.

merel

Toen er meer merels kwamen besloten we naast vetbollen en zaad ook brood en fruit te strooien. De voederplank werd nu te klein zodat we op het grasveld een plaatsje sneeuwvrij maakten om daar te voeren. Nu was er meer ruimte om te voeren. Dit had tot gevolg dat er meer vogels kwamen. Nu kwamen er ook koperwieken, kramsvogels en zanglijsters om een hapje te eten.

Hoewel er genoeg voedsel was werd er toch regelmatig gevochten, waarschijnlijk omdat het voer van de vogel een meter verderop lekkerder is. Een sperwer wist van deze vechtpartijtjes gebruik te maken door een vogel, die wel op de vechtersbazen lette, maar niet op gevaar, te slaan.

Toen de vogels het tegen 15 januari erg moeilijk begonnen te krijgen, kwamen er telkens meer vogels. We hebben toen een paar keer de vogels geteld, de grootste aantallen waren: 22 houtduiven, 20 merels, 18 kramsvogels en 11 kepen.

Ook zaten er veel ringmussen die erg moeilijk te tellen waren omdat een deel altijd in een dichte struik zat. Er kwamen meer vogels eten dan de bovengenoemde aantallen, omdat niet alle vogels tegelijk kwamen eten. Het is dus best mogelijk dat er twee keer zoveel vogels van de voederplaats gebruik maakten dan dat er gezien zijn. Opmerkelijk was, dat er steeds maar twee spreeuwen en een paar huis-mussen zaten en dat ondanks het grote voedselaanbod. Meeuwen kwamen ook regelmatig een bezoekje brengen aan de voederplaats, om dan in een zeer korte tijd een hoeveelheid brood naar binnen te schrokken, waar je U tegen zegt. Ik wil nu een opsomming geven van hetgeen ik voerde en de vogels die het aten.

In de boom:

pinda's tot een snoer
geregen.

vetbol.

spekzwoerd.

pindakaas (op boom
gesmeerd).

Op de grond:

brood.

vetbol.

zaad.

fruit.

frituurvet.

koolmees en pimpelmees

koolmees, pimpelmees, rood-
borst, huismus en grote
bonte specht

koolmees, pimpelmees en grote bonte specht

koolmees en roodborst

merel, kramsvogel, ko-
perwiek, grote lijster,
zanglijster, zil-
vermeeuw, storm-
meeuw, kokmeeuw,
houtduif, fazant, wilde eend en roodborst

merel, koperwiek, kramsvogel, grote lijster, zang-
lijster, huismus, ringmus en roodborst

wilde eend, houtduif, keep,
vink, huismus, ringmus, merel,
roodborst, koolmees en pimpel-
mees

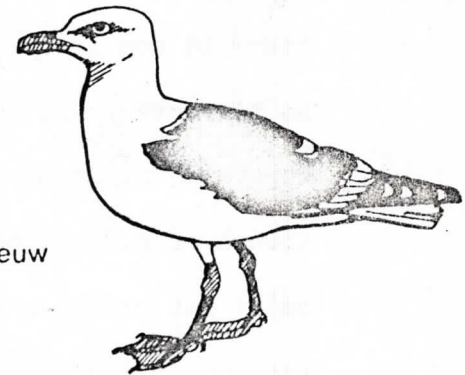
merel, grote lijster, zanglijster, kramsvogel, koper-
wiek, huismus, ringmus, wilde eend, koolmees, pimpel-
mees, houtduif, roodborst en fazant

dit deed ik geraspt door het zaad en brood, zodat alle
vogels die brood of zaad aten dit vet binnen kregen.

koolmees

Mantelmeeuw

Vink

Van de vogelsoorten die de voederplaats bezocht hebben volgt nog een complete en overzichtelijke lijst. Ook u kunt deze vogelsoorten bij u in de tuin te zien krijgen. Tijdens het voeren kunt u de vogels prachtig bekijken; ze zitten dan dichtbij zodat u geen verreijker nodig heeft. Verder wil ik dit nog even zeggen: voer alleen als het nodig is, dus alleen bij sneeuw of strenge vorst.

waarnemingenlijst:

wilde eend	koperwiek
sperwer	zanglijster
torenvalk	gr. lijster
fazant	kramsvogel
meerkoet	matkop
gr. mantelmeeuw	pimpelmees
zilvermeeuw	koolmees
stormmeeuw	boomkruiper
kokmeeuw	huismus
houtduif	ringmus
turkse tortel	vink
steenuil	keep
gr. bonte specht	
veldleeuwerik	
spreeuw	
vlaamse gaai	
ekster	
winterkoning	
roodborst	
merel	

ringmussen

Vlaamse gaai

Joost Woudstra.

Dit keer niet zoveel nieuws van de werkgroep. Misschien zijn we in korte (schijnbare)rustperiode geraakt. Toch zijn enige punten het vermelden waard, te weten:

Paalwoningen - enkele leden van de werkgroep hebben januari jongstleden een (kort) gesprek gehad met burgemeester en wethouders over dit opdoemende plan. Wij waren en zijn tegen dit plan omdat het naar onze mening een stuk stadsgezicht aantast. Het plan werd meegedeeld door b. en w. gaat niet door. Niet vanwege eventuele aantasting van het stadsgezicht maar om financiële redenen, er is dus geen geld voor dit plan. Gelukkig.

Kappen van iepen - bij de ronde haven zijn enkele weken geleden enkele iepen geroid door Gemeentewerken. Hiervan moesten we natuurlijk het "waarom" weten. Per ongeluk belden twee leden onafhankelijk van elkaar dezelfde persoon van gemeentewerken op. Ze kregen ook twee verschillende antwoorden. De eerste: ze zijn geroid vanwege de iepenziekte
De tweede: ze zijn geroid vanwege vraat van paarden
Allebei aannemelijke redenen, maar er kan echter maar een reden zijn. Na enig zoeken blijkt de ware reden vraat te zijn. Waarom dan twee verschillende antwoorden? Erg vreemd. De bomen zijn in ieder geval verdwenen. Hopelijk wordt er snel herplant en worden er maatregelen getroffen om de bomen die er nog staan te beschermen tegen vraat door paarden.

Goilberdingen- ondertussen is er nog niets vernomen van de inspraak rond dit plan. Dat er bij veel overheidsinstanties vrij traag gewerkt wordt is wel bekend, maar in dit geval worden we toch een beetje ongerust. Van diverse kanten wordt gezegd dat erhaast met Goilberdingen moet worden gemaakt omdat anders de sociale woningbouw in de knel komt. Wij zijn net als d'66 van plan te reageren en onze ongerustheid kenbaar te maken.

Commissie Ruimtelijke Ordening - we zijn door het gemeentebestuur uitgenodigd twee leden van de werkgroep voor te dragen voor deze commissie, een als lid en een als plaatsvervanger. Voorgedragen worden Betsy Wijnhoven en Gert Koppenberg (deze laatste als plaatsvervanger). Zie ook vorige Hak-al's.

Intussen hebben enkele mensen zich bereid verklaard deel te gaan nemen aan activiteiten van de milieuwerkgroep. Echter zijn er nog altijd mensen welkom.

De volgende vergadering wordt gehouden bij Betsy Wijnhoven, Goilbedingerstraat 1. Datum en aanvang, maandag 5 maart a.s. 20.00 uur.

Heb je vragen, opmerkingen, gebeurt er iets dat niet klopt neem dan contact op met Ton van Beek, Hinkertstraat 36, Cothen - tel. 03436 - 1687 of Betsy Wijnhoven, Goilberdingerstraat 1, tel. 03450 - 5221.

Bij de dood van een torenvalk.

Donderdag 30 november werd ik door een buurmeisje gewaarschuwd dat er een "uil" in de tuin zat. Toen ik ging kijken kon ik vrij gemakkelijk een ♂ torenvalk oppakken die m.i. nogal verzwakt was.

Zij vondt een plaatsje in een lege doos in de schuur, want het was de bedoeling haar de volgende dag met Frans Waroux naar een asiel te brengen. Zij verhinderde dit echter door 's nachts ter ziele te gaan.

Later op die dag heb ik haar keurig verpakt naar het C.D.I. gezonden, zodat zij daar konden uitzoeken waaraan ze gestorven was.

Woensdag 20 december ontving ik hun antwoord, waarin de doodsoorzaak werd gegeven. Sectie: mager, lege maag, darmontsteking, leverhaartjes.

Uit de organen werd de bacterie Yersinia Psuetuberculosis geïsoleerd, deze bacterie wordt in het algemeen als ziekteverwekkend beschouwd.

Het was dus vogeltuberculose waaraan ze gestorven was.

Als u nu nog eens met een dode vogel zit is het goed deze op te sturen, omdat het onderzoek van belang kan zijn bij het bestrijden van bepaalde ziekten of bij het aantonen van al dan niet verboden vergiften.

Het adres van het C.D.I. in Doorn is:

Centraal Diergeneeskundig Instituut

Afdeling pluimveeziekten

Oude Rijksstraatweg 43

Doorn.

tel.: 03430 - 3641

Vervolg winter en de vogels

Sinds eind januari schijnt het ergste leed geleden te zijn. We zijn nu be-land in een kwakkelwinter. Temperaturen om en nabij het vriespunt, af en toe regen, sneeuw (natte) en ijzel.

De sneeuwlaag en de ijzel, die het voor veel vogels uiterst moeilijk maakte om aan voedsel te komen, is verdwenen.

Het ijzelweekend van 20-22 jan. en de daaropvolgende sneeuw was niets anders dan een regelrechte ramp. Ganzen, meerkoeten etc. konden geen voedsel meer vinden.

De ganzen trokken al snel richting zuiden waar ze werden opgewacht door Franse jagers, resultaat 20.000 ganzen op een dag neergeschoten.

Meerkoeten verschenen samen met (rasechte) wilde eenden op onze voederplaatsen, in grachten, in de nabijheid van voederkuilen.

Het accent kwam duidelijk te liggen op de watervogels, houtduiven en lijsterachtigen op onze voederplaatsen. Mezen maakten opeens erg veel verbruik van onze pindasnoeren in het Pikse boomgaardje en de Plantage, gemiddeld drie behoorlijke snoeren per dag werden verbruikt.

Tot aan het ijzelweekend hadden we in redelijke hoeveelheden gevoerd, maar daarna stegen de hoeveelheden schrikbarend. Oorzaak, uitbreiding van het aantal voederplaatsen waar zich vooral waterwild bevond.

Het aantal scholen waar brood werd ingezameld steeg van 2 naar 6, we kregen enkele kistjes voorgebakken patat, kisten vol aangetaste appels, kilo's vet.

Het aantal kilo's zaad wat verstrekt werd steeg met de dag. In de periodebegin januari - 20 januari verstrooiden we \pm 150 kg, gemiddeld zó'n 60 kg per week. Tot 2 februari (vanaf de 20^e) hebben we een kleine 400 kg. verstrekt. Gemiddeld ongeveer 30 kg. per dag dus.

In het voeren, verzamelen van voedsel etc. ging steeds meer tijd zitten, zelfs zoveel dat de situatie ons bijna boven het hoofd uitgroeide. Gelukkig zette de dooi in en verdween de sneeuw en ijzellaag. De meeste meerkoeten zijn inmiddels weer teruggekeerd langs de Lek en ook zijn er weer tientallen ganzen. Op het moment (8 februari) is het voeren vrijwel gestaakt. Op enkele plekken, waar nodig, wordt nog mondjesmaat gevoerd.

De vinger wordt echter aan de pols gehouden om direct in te kunnen grijpen als dit nodig mocht blijken te zijn. Wij kunnen dit echter niet zonder U. Bemerkt U ergens nog een noodsituatie onder vogels geef dan direct een seintje aan een van onderstaande personen. De winter hoeft nog afgelopen te zijn. Hoe groot de slachting onder de vogels is kan nu nog slechts bij benadering gezegd worden. Zeker is wel dat die aanzienlijk moet zijn.

Vele honderden meerkoeten zijn doodgereden, honderden reigers en aanverwante soorten moeten de vorstperiode niet zijn doorgekomen. De laatsten moeten het ook nu nog niet makkelijk hebben.

Roofvogels moeten het iets makkelijker hebben gehad. Genoeg zwakke dieren. Toch werd er veel gebruik gemaakt van het gedeponeerde vleesafval, ook door uilen. Uit berichten blijkt dat veel sperwers, die in de stad op jacht gingen, zich te pletter hebben gevlogen tegen ramen.

Hoe groot de slachting is geweest zal straks duidelijk blijken uit het broedseizoen.

Het gironummer waar bijdragen konden worden gestort heeft veel resultaat opgeleverd. Veel giften kwamen binnen.

Een eindafrekening is nog niet opgemaakt, blijft er geld over van de binnengekomen giften dan zal dit in een apart fonds voor wintervoeding worden gestopt zodat we bij eventuele komende noodsituaties een buffer hebben.

Nog even iets over ons alternatieve vogelasiel. Gerard van Zuylen heeft de afgelopen weken veel vogels opgevangen, vooral reigers, meerkoeten en houtduiven. Jammer genoeg waren de meeste dusdanig verzwakt dat ze het niet haalden, vooral bij reigers was dit het geval.

Toen de dooi doorzette zijn alle vogels die aanwezig waren en in goede conditie waren vrijgelaten, te weten - 1 reiger, 1 eend, 6 houtduiven, 5 meerkoeten. Veel dode vogels zijn opgestuurd naar het C.D.I. te Doorn. Hierover treft U in dit blad een apart artikel aan.

De adressen waar U in geval van noodsituaties onder vogels, dode vogels etc. terecht kunt blijven nog een tijdje gehandhaafd -

Voor Culemborg - G. van Zuylen, Zandstraat 32a, tel. 03450 -3922

H. van de Warenburg, Triosingel 27, tel. 03450 - 5095

Voor Beusichem - J. Woudstra, Ganssteeg 9, tel. 03453 - 1424

DE REIGER EN DE VIS

Een visje nam een reiger waar:
'Beweeg u eens? Hee! Bent u daar?!

De reiger hield zich extra star:
alleen zijn kuif woei in de war.

De vis vroeg dodelijk dichtbij:
'Zie ik u? Of ziet u mij?'

Pijn! Kort kon hij in de lucht
de reiger zien in vogelvlucht.

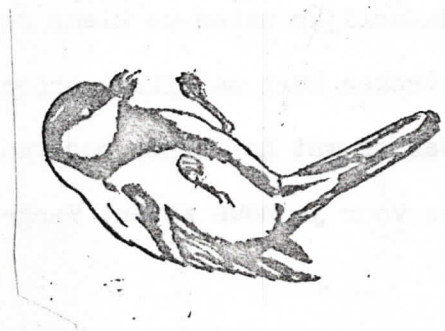
De reiger slikte tot zijn maag
spartelde: verse vis vandaag.

Hetzelfde werk had voor de vis
een diepere betekenis.

Harry van de Warenburg

Moraal:

mondje open, oogjes dicht:
ecologisch evenwicht.

Het was op de laatste dag van de toen ruim een week durende strenge vorstperiode, dat drie met de nodige uitrusting bewapende mannen, goed ingepakt tegen de kou, 's middags om half twee op het eind van de Weidsteeg de dijk overstaken, om via de uiterwaarden een uitval te doen naar de Lek.

Het was een prachtige zonnige windstille dag. De temperatuur lag echter wel ver beneden het vriespunt, ruim -7 graden midden overdag.

Doel van de operatie was, bij de Lek zodanige posities in te nemen, dat van daaruit het op de rivier verblijvende waterwild gemakkelijk op de korrel genomen kon worden.

Hiertoe werd een op een mortier gelijkend stuk wapentuig in stelling gebracht, waarmee de op de Lek aanwezige vogelconcentraties ruimschoots bestreken konden worden.

De operatie werd ondernomen door Arie v.d. Ham, Harry v.d. Warenburg en Joost van Beek. Voor de goede orde: het betrof hier dus een vredelievende missie.

Als wapentuig werd meegevoerd het nodige kijkergerie, waaronder dit keer wel iets heel bijzonders.

Het was Arie die op z'n fiets omzichtig een heuse telescoop met zich mee torste. Een kijker met statief en een lange loop, normaal in gebruik voor het turen naar de sterrenhemel; m.a.w. onze mortieropstelling voor vreedzaam gebruik.

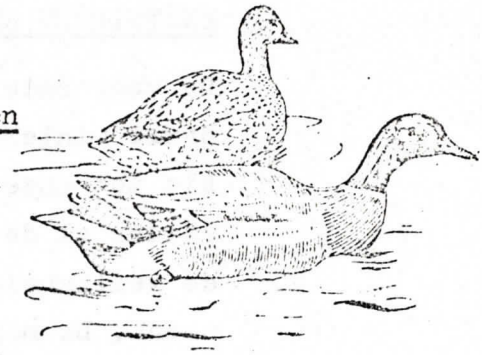
Door de loop zouden vredelievende blikken geworpen worden naar het vele aanwezige waterwild.

Na een voorspoedige tocht door de uiterwaarden bereikten we de zomerkade, waar halt werd gehouden. De driepoot van de kijker werd uitgeschoven en Arie installeerde het geheel in de sneeuw.

Nauwelijks waren we klaar met onze opstelling, of in een nabij gelegen weiland streken kort na elkaar groepjes rietganzen neer, tezamen 25 stuks.

Was er met het blote oog van details niets te zien, door de lens leek het wel of ze voor je neus zaten! Vergroting liefst 50 x!

Het vizier werd nu op de Lek gericht, waar zich vooral tussen de kribben veel waterwild bevond, meest meerkoeten en wilde eenden.

Wilde eenden

Op de rivier zwommen enkele vrouwtjes grote zaagbekken. Arie wist ze in z'n vizier te krijgen, maar het vereiste echter wel de nodige behendigheid de steeds onderduikende vogels in de lens te houden.

Ook werd nog een woerd nonnetje onder de loupe genomen.

Hoog boven onze hoofden verscheen nu een heel andere, zilveren vogel in het zicht, die zich snel van oost naar west spoedde. Arie wist de vreemde vogel in volle vlucht te onderscheppen, enige tijd te volgen, en zelfs te determineren als zijnde een Boeing 707, die vrijwel onhoorbaar op grote hoogte vliegend, vier ijzige condensstrepen door de blauwe vrieslucht trok.

Ondertussen werd de rust aan de andere kant van de Lek danig verstoord. Een langs de oever kuierende boer deed daar het tussen de kribben bivakkerende waterwild massaal opvliegen. De lol was er toen voor ons wel af.

De terugtocht werd aanvaard. Bij van den Anker werden op de dijk nieuwe posities ingenomen. Ook hier weer veel waterwild op de Lek.

Nu ook enkele mannetjes grote zaagbekken, een vrouwtje nonnetje, een aantal knobbelzwanen, en een groepje tafeleenden. Alles liet zich prachtig bekijken.

Na 2½ uur van waarnemen en weinig bewegen begon er voor ons een duidelijke handicap de kop op te steken, in de vorm van een langzame verstijving van ledematen door de koude vrieslucht.

Lopen, stampen, met de handen slaan, het sorteerde weinig effect meer.

De indringende vrieskou deed zich steeds meer gelden, zodat er op een gegeven moment nog maar één verlangen kenbaar was, zo snel mogelijk de warme thuishavens opzoeken.

Al met al toch een geslaagde tocht, waarin bleek dat een sterrekijker ook als veldkijker uitstekende diensten kan bewijzen.

Alleen het vervoer op een fiets Hulde aan Arie die zich deze moeite getroostte!

J. v. B.

KNOTWILGEN SNOEIEN.

De voor zaterdag 6 januari geplande snoeidag kon wegens het barre winterweer geen doorgang vinden.

Dit tot onze spijt, vooral voor diegenen die enkele dagen eerder al de afgelasting van het kamp Texel kregen, maar i.v.m. de veiligheid van onze kettingzagers konden we het risico niet nemen. De mogelijkheid van terugslag van de kettingzaag was door de strenge vorst extra groot en bovendien maakte de vers gevallen sneeuw het extra moeilijk om vanaf de aluminium ladders te werken.

Op 20 januari konden we gelukkig wel aan de slag langs de Lekdijk-oost.

Het ging hier om 27 bomen die van hun takkenlast, je kon haast wel zeggen bomenlast, moesten worden ontdaan.

Zo'n zwaar karwei hebben we bij mijn weten nog niet eerder gedaan.

Bij de koffie werden alle deelnemers (30 personen) door de fam. Woudstra getraakteerd op cake, terwijl we bij het middageten werden verrast met overheerlijke erwtensoep, wat door iedereen zeer op prijs werd gesteld.

Die dag werden alle bomen van hun zware last ontdaan, wat zonder hulp van onze loonzager Kees van Zandwijk in zo'n kort tijdsbestek niet zou zijn gelukt.

De dag moest hals over kop worden beëindigd ten gevolge van de ijzel, zodat we glibberend en glijdend naar huis moesten. Nico Middelkoop moest nog met de tractor met wagen, die we van de fam. Kalden hadden geleend, naar de Prijsseweg, doch alles is goed gegaan.

Op 27 januari zijn we met een 14-tal mensen en weer met tractor + wagen, nu bestuurd door Hans Rietvink, aan het opruimen geweest.

Joost Woudstra zijn moeder had gezegd, dat indien we met een man of vijf zouden komen, we daar koffie konden drinken. Het werden er 14, die 's middags weer werden verrast op soep. Op 3 februari werd met 20 personen het karwei aan de Lekdijk-oost afgemaakt. Nico bestuurde nu weer de tractor.

Door de bevroren grond kon de vrachtauto van de Fa Burgers op de snoeiplaats komen, hetgeen het karwei aanzienlijk lichter maakte.

Jan Rietvink.

PADDENTREK IN CULENBORG

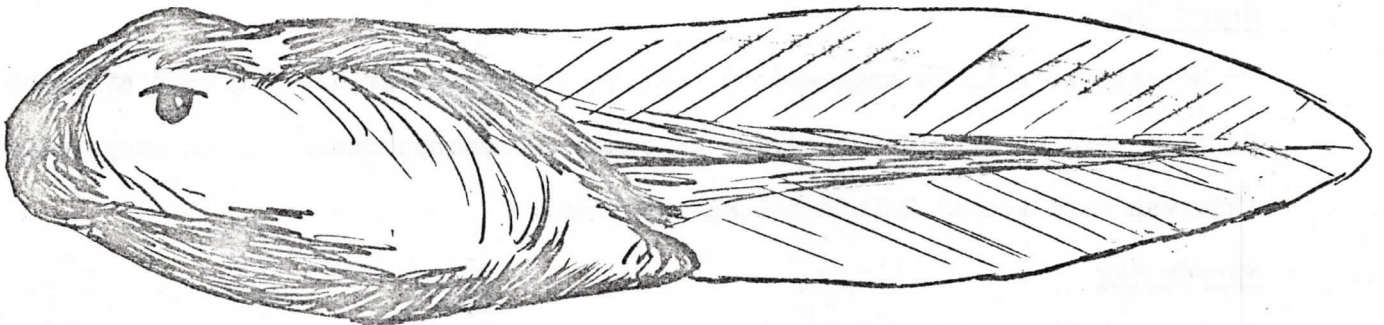
Zoals op de vergadering van 15 jan. is afgesproken, zouden Harry v.d. Warenburg en Theo de Jong zich bezig houden met de problemen van de paddentrek. Zij hebben zich dus op de padden gestort, met als resultaat een brief naar het College van B en W, waarin om medewerking én om financiële bijstand wordt gevraagd.

Wat is nu precies het probleem bij de paddentrek? De padden trekken in het voorjaar naar de Ronde Haven om zich daar voor te planten. Op weg daar heen moeten ze de Kleine Buitenom oversteken. Gevolg: Veel dode padden.

Wat wij nu van plan zijn is het aanbrengen van gaas en emmers. het gaas wordt langs de hele kleine Buitenom aan beide zijden aangebracht (de padden trekken natuurlijk ook weer terug!) met op afstanden van ong. 50 meters in gegraven emmers. De padden komen nu voor het gaas en willen er graag langs. Dit kan dus duidelijk niet en ze gaan naar links of naar rechts, tot ze een emmer tegenkomen, en dan ploep, in de emmer. Die emmers moeten dus elke morgen geleegd worden.

Daar dit plannetje nogal veel geld kost(ong. f750,- ; 800 m gaas) hebben we dus aangeklopt bij de Gemeente. Hoe dit af zal lopen weten we nu (13-2-'79) nog niet, maar we houden jullie op de hoogte.

Theo de Jong.

eerste dag

Toen we om ongeveer 11 uur in Culemborg op het station stonden leek het weer niet al te best. Zogauw we echter bij Amsterdam in de sneeuw kwamen vast te zitten, begon het zonnetje vrolijk te schijnen. Zonder verder veel vertraging te hebben gehad bereikten we tegen drieën Den Helder.

Direkt toen we een voet op Texels bodem zetten, zagen we al grote strepen strandlopers.

Een groepje fanatiekelingen gingen per fiets, de anderen per bus naar het gezellige kamphuis.

Hier aangekomen werden de fietsers verrast op een groot aantal sneeuw- en ijsballen, die in volle vaart op hun uitgeputte lichamen werden geworpen. Hiervan bijgekomen (en van het lachen), werd bij de warme open haard het programma voor de volgende dag gemaakt en doorgesproken.

Niet al te laat doken we in onze slaapzakken, en sommigen gingen zelfs slapen.

tweede dag

Het weer was prachtig en er werden mooie vogelsoorten waargenomen. Opvallend detail (en alleen door goede vogelaars opgemerkt) was dat vrijwel al deze soorten op hun rug lagen, met beide pootjes stijf omhoog.

Thuisgekomen bleek dat de dames weer eens verschrikkelijk hun best hadden gedaan, wat resulteerde in een heerlijk maal Macaronie (met een grote M). 's Avonds werden enkele leuke gezelschapsspelen gespeeld, en heel duidelijk was dat Leo en Frans niet tegen hun verlies kunnen (Leo bij kwartetten, Frans bij monopolie).

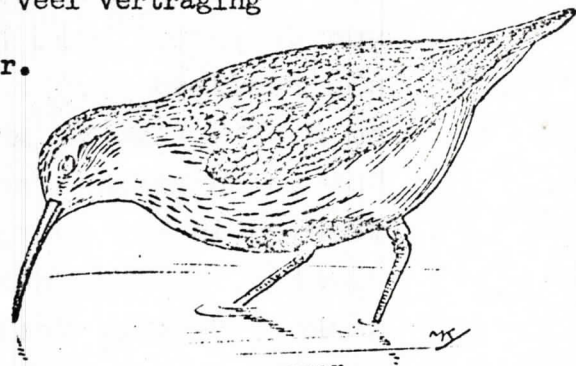
derde dag

Er heerste zo'n harde sneeuwstorm, dat de excursie voor die dag werd afgelast. De tijd werd nu gevuld met eerder genoemde gezelschapsspelen en sneeuwgevechten (hiervan werd vooral Heleen het slachtoffer).

vierde dag

In tegenstelling met gisteren was vandaag het weer prachtig.

Er werd een excursie naar het Noordzeestrand gehouden, waarbij we erg veel zagen.

Bonte strandloper

Kees T. uit G. en Marcel v.d. T. uit B. meenden menigmaal enkele zeer zeldzame vogels te zien, maar steeds bleek het een gewone fuut.

Door enkele figuren werd hier zeer om gelachen en deze werden door Kees en Marcel enige tijd in het toch wel koude Noordzeewater gehouden (o.a. ondergetekenden).

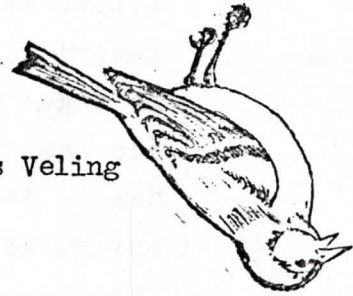
vijfde dag: terugreis.

Het was een zeer geslaagd kamp en we willen hierbij nog alle organisatoren, leiders en kooksters hartelijk bedanken voor hun inspanningen.

WE ZOUDEN DIT KAMP NOG GRAAG EEN KEER OVERDOEN.....

Nico Middelkoop Kars Veling

(buiten verantwoordelijkheid van de redactie)

WINTERSLACHTOFFERS

Dat de winter veel slachtoffers heeft geëist blijkt uit het volgende:

Paul van Veen en ik liepen op 6 februari in de Lek-uiterwaard aan de overkant van het Beusichemse veer, aan de linker kant van de veerstoep.

Er lagen daar erg veel dode meerkoeten zodat wij besloten ze te tellen. Wij hadden erg weinig tijd, zodat wij niet verder dan drie kribben kwamen.

Soms lagen de vogels met vier of vijf stuks bij elkaar, maar allemaal vlak bij het water. We kwamen tot de volgende aantallen:

42 meerkoeten

3 eenden

1 waterhoen

Dit is niet het totale aantal slachtoffers, omdat het Lekwater hoger is komen te staan, waardoor er vogels weggespoeld zijn.

Andere vogels zijn door de roofvogels (die het ook erg moeilijk hadden) opgegeten.

Dit is maar een klein deel van de gesneuvelde vogels, maar het geeft wel een kleine indruk van de aantallen die er door het weer zijn gesneuveld.

Joost Woudstra.

NESTKASTEN MAKEN

De twee vrijdagavonden die zijn besteed aan het maken van nestkasten zijn, gezien de belangstelling, een succes geworden. Al het voorbereekte materiaal voor ongeveer 17 kasten is namenlijk verbruikt.

Nadat we ons de eerste avond hebben bezig gehouden met het verven van de onderdelen, is er op de tweede avond onder deskundige leiding van Arie van de Ham verwoed getimmerd.

Op een uitzondering na -bij één kast zat het vlieggat aan de onder-i.p.v. aan de bovenkant- zijn het allemaal behoorlijke kasten geworden, waarin het voor de vogels goed toeven moet zijn.

Zo tegen een uur of negen ging ieder die had meegeholpen met een kast naar huis.

Het is de bedoeling dat iedereen de nestkast zelf ophangt en onderhoudt en even aan Arie v.d.Ham of mij laat weten waar de kast is opgehangen.

Na afloop van het broedseizoen verwachten wij over elke kast een berichtje van de eventuele resultaten of bijzonderheden.

Harry Noordhuis

Wintervogelonderzoek van de Lek met zijn uiterwaarden

Net als vorig jaar heb ik de Lek met zijn uiterwaarden op wintervogels onderzocht. Het gebied ligt globaal tussen Culemborg (Weidsteeg) en Wijk bij Duurstede. Tot nu toe heb ik 85 soorten vast kunnen stellen.

Zou iedereen die tussen begin oktober en eind februari waarnemingen in dit gebied gedaan heeft mij deze waarnemingen door willen geven? Vooral de waarnemingen in de maanden januari en februari zijn van belang, omdat ik in deze maanden door een ongeval niet kan vogelen. Het gaat mij erom niet alleen zeldzame waarnemingen te verzamelen, maar ook waarnemingen van algemenere vogels. Alvast bedankt.

Marcel van der Tol
Belvederelaan 2
Beusichem.

Excursieverslag van excursie naar Maurik.

Toen ik zaterdagochtend 13 januari als vervangend excursieleider (Marcel v.d. Tol loopt met een gipsen been rond; nou ja loopt) bij het Jach aankwam was hier geen hond aanwezig en zelfs geen excursieganger.

Na nog ongeveer vijf minuten gewacht te hebben gingen we dus maar alleen op excursie. Het eerste rustpunt was een paar honderd meter verderop, nl. bij Gerard van Zuylen, waar we heerlijke koffie kregen (p.s. nog bedankt Gerard).

Een uurtje later werd de excursie voortgezet en met algemene stemmen werd het excursieprogramma ge-

wijzigd, nl. naar de rivierkruising via De Heul, Wijkerbroekse Uiterwaard en de Bosscherwaard.

Het weer was ondertussen voortreffelijk geworden en het zag er veelbelovend uit.

Direkt nadat de oversteek over de Lek gewaagd was zagen we in de uiterwaard

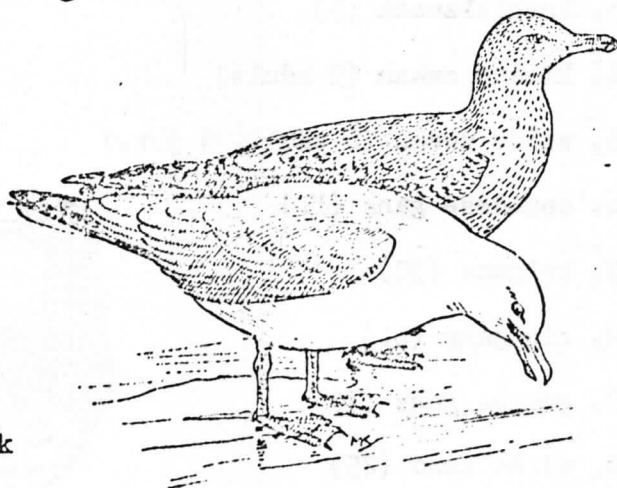
al enkele kleine en wilde zwanen en drie grote zaagbekken.

Na ze enige tijd bestudeerd te hebben ging de stoet weer verder en troffen we een eindje verderop een groepje rietganzen en nog een paar honderd meter verder zowaar 11 can. ganzen. Ondertussen was de Wijkerbroekse Uiterwaard al genaderd, nadat we nog wat nonnen en grote zaagbekken hadden meegenomen.

In de Wijkerbroekse Uiterwaard zater nog meer groepjes rietganzen die zich stuk voor stuk uit de vleugels maakten zodra we ze konden zien.

Bij de rivierkruising aangekomen werd twee keer over het dijkje gekropen, waarbij zeer koude voeten, wat zaagbekken, een kleine mantelmeeuw en een aantal futen werden opgelopen.

Opeens werd het zeer donker en men vreesde al een wolkbreuk, maar gelukkig was

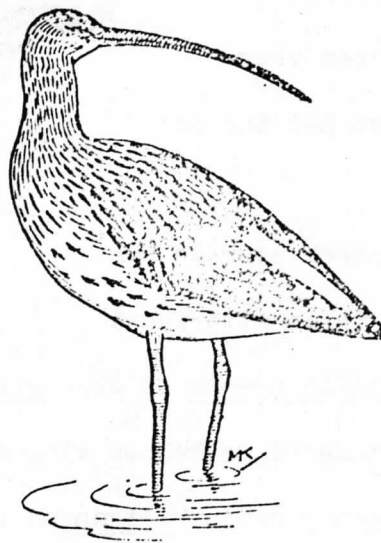

Zilvermeeuw

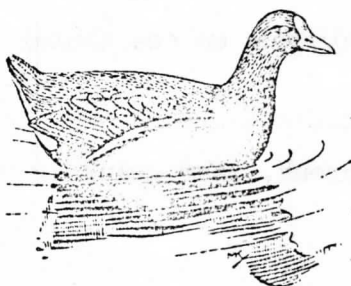
het een grote groep ganzen, waarvan er zich ongeveer 60 bij ons neerzetten, zodat we snel konden konkluderen dat het 30 grauwe en 30 kolganzen waren. Na deze welkome afwisseling in het ganzenpatroon werd de reis richting huis weer ingezet.

Toen we daar via zwanen, ganzen, buizerds en andere gevederde vrienden eindelijk waren, konden we terugkijken op een zeer geslaagde excursie met een record aantal deelnemers. De volgende soorten werden verder nog waargenomen:

1. fuut (33)	19. houtduif (3)
2. blauwe reiger (1)	20. wulp (5)
3. knobbelzwaan (5)	21. kleine mantelmeeuw (1)
4. kleine zwaan (9 adult)	22. zilvermeeuw (6)
5. wilde zwaan (8 adult, 3 juv.)	23. kokmeeuw (20)
6. canadese gans (11)	24. stormmeeuw (15)
7. kolgans (30)	25. patrijs (17)
8. rietgans (61)	26. veldleeuwerik (8)
9. grauwe gans (30)	27. ekster (15)
10. wilde eend (25)	28. spreeuw (50)
11. smient (25)	29. pimpelmees (1)
12. wintertaling (4)	30. merel (3)
13. kuifeend (6)	31. kramsvogel (4)
14. grote zaagbek (24)	32. zwarte kraai (5)
15. nonnetje (3)	33. kauw (1)
16. meerkoet (300)	34. huismus (25)
17. waterhoen (3)	35. nijlgans (1)
18. buizerd (4)	

Wulp

Waterhoen

Henkjan Kievit.

Vogelsterfte

Naar aanleiding van de vogelsterfte de afgelopen weken en het aantal vogels wat werd opgestuurd naar het Centraal Diergeneeskundig Instituut voor onderzoek stuurde Gerard van Zuylen een begeleidende brief mee. Op de gestelde vragen kregen we al spoedig antwoord. De brief plus het antwoord plaatsen we graag in dit nummer om ook u een klein idee van oorzaken van sterfte en hulp aan uitgeputte vogels te geven.

De redactie

Culemborg, 25-1-1979

Geachte heer of dame,

De vorst, ijzel en sneeuw begint op steeds grotere schaal zijn tol te eisen onder de vogels. Waren in het begin hoofdzakelijk blauwe reigers die hiervan het slachtoffer werden, nu komen steeds meer meldingen van verhongerde meerkoeten en houtduiven.

Mocht het weer niet veranderen dan kunt u zeker nog wat verwachten, tenminste als u er nog prijs op stelt om onze dode vogels te ontvangen. Wij zouden namelijk graag van u vernemen in hoeverre u het zinvol vindt om vogels als meerkoet en blauwe reiger in deze tijd te onderzoeken. Deze vraag stellen wij in het bijzonder omdat de kosten van verzenden toch wel oplopen.

Andere vragen die bij ons opkomen zijn:

- A) Wat doet u met de gegevens?
- B) Welke voeding kan het beste aan uitgehongerde vogels gegeven worden?
Zou opgelost druivesuiker het beste kunnen zijn i.v.m. snelle opname?
- C) Als bloed uit de bek komt, als gevolg van darmbloedingen, is er dan nog kans op redding?
- D) Zijn veel oorzaken van sterfte ook niet het gevolg van gifstoffen die door verbruik van reservestoffen in hoge mate vrijkomen en de hersenen aantasten? Wat is hiervan bekend?

Wat betreft de hierbij ingesloten reigers, meerkoet en houtduiven het volgende. Een van de reigers, die met bloedsporen in de bek, zat vastgevroren bij een wak (duiker). Hij/zij bleek niet meer in staat om zich te verplaatsen. In de slokdarm bevond zich een prop dat na uitduwen maar liefst 26 onaangestaste voorntjes opleverde met een totaal gewicht van 250 gram. De lengte van de visjes varieerde van 8-13 centimeter.

In afwachting van uw bericht tekent met vriendelijke groet,

namens de Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Gerard van Zuylen.

CENTRAAL DIERGENEESKUNDIG INSTITUUT

AFDELING PLUIMVEEZIEKTEN

OUDE RIJKSSTRAATWEG 43, DOORN

Telefoon 03430-3641, Postbus 43

Postrekening 366700 ten name van het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Lelystad

G. van Zuylen
Zandstraat 32 A
Culemborg

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

Datum 29 januari 1979

Onderwerp :

Sm/vV/80894

Bijlage(n)

Geachte Heer,

In antwoord op uw schrijven d.d. 25-1-'79 delen wij u het volgende mede.

- a. Het ligt niet in de bedoeling dat alle winterslachtoffers worden opgestuurd, met uitzondering van vogels welke — boven aan een voedselketen staan. U kunt echter ten alle tijde vogels opsturen waarvan de dood door honger twijfelachtig was.
- b. De gegevens worden verwerkt in jaarverslagen en gepubliceerd in het Vogeljaar en/of de Lepelaar. Wanneer directe actie gewenst is wordt deze georganiseerd door de door ons gewaarschuwde Vogelbescherming en/of onder-afdelingen (voeding, politionele actie tegen vergiftiging, actie tegen landelijke bespuitingen in verband met emelten, sluitingjacht etc.).
- c. Als voeding geve men eerst kleine hoeveelheden licht verteerbaar voer (druivensuiker, eidooier, gehakt etc). De hoeveelheid voer moet langzaam opgevoerd worden, daar de vogel op het moment van instorting een sterke onder-temperatuur heeft en een practisch stilliggende darm. Het gewicht van lever, nier en hart zijn ook afgenomen door uitputting, zodat het dier buitengewoon gevoelig is. Indien dit mogelijk is, moet het dier langzaam op temperatuur gebracht worden, terwijl meerdere malen gevoerd wordt. Het één-malig stoppen met een grote hoeveelheid vis (reigers) is weinig zinvol.
- d. Bij extreme uitputtings verschijnselen kan bruin vocht uit de snavel lopen (bloed + maagvocht). Duidelijk te herkennen —

Gelieve bij beantwoording ons kenmerk en datum te vermelden.

Sm/vV/80894
d.d. 29-1-'79

bloed ontstaat meestal ten gevolge van uitwendig geweld. De vooruitzichten in het eerste geval zijn niet zo gunstig. Naast een heftige bloedarmoede (darm bloeding) een extreme uitputting, stress door de gevangenschap, verdwijnen de honger gevoelens en spijsverterings reflexen, waardoor ook de maagzuur productie uitvalt. Wij raden u aan om in deze gevallen enkele dungekookte eidooiers met glucose met een slangetje in de slokdarm of maag te brengen. In deze gevallen is vast voer zinloos. Meerkoeten en eenden e.d. kunnen gevoerd worden met geweekt brood, doch beter nog met een papje van pluimvee voer (mestkuiken meel etc.). Zodra zaadeters vast voer op gaan nemen moet kiezel en grit worden verstrekt, aangezien de meeste kiezels (molenstenen) na uitputting verdwenen zijn.

Voor alle vogelsoorten zal men een eigen dieet moeten zoeken. Afhankelijk van de toestand van het dier (houtduiven geweekt en gekookte mais etc.).

- e. Een aantal vogels zal mogelijk sterven door het loskomen van opgehoopte gifstoffen. De laatste jaren is dit aantal door het DDT verbod aanzienlijk gedaald. Persberichten dat reigers zouden sterven door dit euvel zijn niet geverifieerd en onwaarschijnlijk omdat juist de jongste reigers het grootste uitval percentage vertonen.

De door u gevonden vastgevroren reiger, kan het voer ter plaatse hebben gevangen. Mogelijk is de vogel nog op een voerplaats geweest. De gave toestand van de voorntjes wijst op een totale verlamming van het spijsverteringskanaal.

Wij raden u aan om bij wintervoedingen contact op te nemen met het Centrale Committee en/of de V.B., maar vooral met de u omringende werkgroepen.

WAARNEMINGENLIJST JANUARI 1979

- Kleine zwaan :12- 1-1979, 15 ex. Steenwaard (Theo de jong).
 :13- 1-1979, 9 ex. bij de Heul (Henkjan Kievit).
 :15- 1-1979, 5 ex. idem (Theo de Jong).
 :16- 1-1979, 12 ex. Rivierkruising (Joost W., Kars V.).
 :17- 1-1979, 7 ex. Lek Pikse bogaard (Harry v.d. W.).
- Wilde zwaan :13- 1-1979, 11 ex. Buitenwaard (Henkjan Kievit).
Canadese gans :25- 1-1979, 8 ex. vliegend bij Weidsteeg (D.Schmitt).
 :De exemplaren uit de Wijkerbroekse uiterwaard (zie vorige waarnemingenlijst) zijn op 13,14 en 15 januari nog gezien in de Buitenwaard, in de beurt van de Heul (Henkjan Kievit, Theo de Jong).
- Andere ganzen :Voor waarnemingen van de andere ganzen verwijs ik naar het verslag hierover in een der volgende Hak-als. Vergeet niet om alle waarnemingen van ganzen door te geven aan Theo de jong, Molenwal 45 te Culemborg of eventueel gelijk met andere vogelsoorten gegevens bij ondergetekende.
- Krakeend :23-12-1979, 1 ex. Plas Hagestein (Hans, Jilles v.d.W.).
Bergeend :23-12-1979, 2 ex. Goilberdingendijk (idem).
Middelste zaagbek : 1- 1-1979, 5 ex. Afgraving (Jilles v.d. Warenburg).
Brilduiker :17- 1-1979, 2 ex. Redichemse waard (Kars Veling).
 :31- 1-1979, idem (T.de Jong, H.v.d.W.).
- Kuifeend : 1- 2-1979, 4 ex. Loentjesgracht (idem)
Blauwe kiekendief :Van deze prachtige stootvogel zijn deze maand veel waarnemingen binnengekomen. De meeste hadden betrekking op het exemplaar dat enkele weken in de omgeving van de Redichemse waard heeft vertoefd. Ook hier betrof het een vrouwelijk ex..
 andere waarnemingen:
 :15- 1-1979, 1 ex. langs de Diefdijk (Kars Veling).
 :16- 1-1979, 1 ex. Wijk bij Duurstede (Joost, Kars).
 :28- 1-1979, 1 ex. Red. waard (Hans, Jilles v.d.W.).
 :21- 1-1979, 3 ex. Redichemse waard (Harry v.d.W.).
 :25- 1-1979, 1 ex. Op schoorsteen van een huis op Terweyde (Henkjan Kievit).
- Velduil :10- 1-1979, 1 ex. Voedselzoekend op anderhalve meter hoge heg (Dave Schmitt).
Ransuil :27- 1-1979, 1 ex. Boomgaard langs afgraving Redichemse waard (Hans, Jilles v.d.W.).
Steenuil :23- 1-1979, 1 ex. gehoord in de Redichemse waard (Dave Schmitt).
 :26- 1-1979, 1 ex. Tuin Handellaan (Berry Lucas), dit ex. is niet zeker een tjiftjaf, maar zou evt. ook een Fitis kunnen zijn.
- Waterhoen : 7- 1-1979, 2 ex. Terweyde (Rik en Evelien Valk).
Groenling : 8- 1-1979, 30 ex. de Bol (Berry Lucas, Hans Rietvink).
Sijs :13- 1-1979, 15 ex. Diefdijk (Kars Veling).
 :23- 1-1979, 15 ex. Redichemse waard (Arie v.d.Ham, Theo de Jong, Harry v.d.W.).
 :27- 1-1979, 20 ex. Welborn (Nico M., Berry L.).
- Smelleken :10- 1-1979, 2 ex. Cirkelend boven stad (T. de Jong).
Ree :14- 1-1979, 12 ex. het Veld (Wim, Henkjan Kievit).
 , 4 ex. Marionwaard (Dave, Bennie Schmitt, Henk v.d.Lingen).

Waarnemingskaartjes verkrijgbaar en weer in te leveren bij: Kars Veling
 Vivaldistraat 9
 Culemborg
 03450 - 3043

S.O.V.O.N.-project voor Trek- en wintervogels

Sinds enkele maanden vindt er maandelijks een aantal tellingen plaats. Er is een vaste ploeg mensen die dit doet. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat er geen anderen mee mogen. Integendeel, iedereen jong en oud mag mee. Veel verschil met normale excursies is er niet. Aankondiging van de tellingen vindt plaats in de Hak-al, achterin bij het excursieprogramma. Er wordt in vier groepjes geteld in vier zogenaamde uurblokken. De resultaten tot en met december waren redelijk. Gemiddeld zijn er per vak zo'n 50 á 60 vogelsoorten waargenomen. De telkaarten voor januari zijn nog niet binnen maar zeker is wel dat er meer soorten en ook andere soorten vogels zijn waargenomen. Te denken valt vooral aan roofvogels, ganzen en eendensoorten. Belangrijk voor het slagen van dit project is ook het insturen van waarnemingskaartjes. Er wordt veel gebruik van gemaakt voor het klaarmaken van de telkaarten. Let op de waarnemingenlijst waar ook waarnemingen staan die tijdens S.O.V.O.N. tellingen gedaan zijn.

Voor het komende halfjaar zijn de volgende data voor de tellingen gepland:

Voor vak 39-21, 39-31 en 39-32: zaterdag 3 maart
" 24 maart
" 28 april
" 26 mei
" 23 juni
" 28 juli

Voor vak 39-22 : zondag 4 maart
" 25 maart
" 29 april
" 27 mei
" 24 juni
" 29 juli

De eerstvolgende telling in het weekend van 24-25 februari is komen te vervallen in verband met het kamp(je) naar de Kil van Hurwenen tijdens dit weekend. De tellingen zijn nu een week verschoven.

De S.O.V.O.N.-tellers vertrekken vanaf 't Jacht om half negen. Je hoeft geen verstand van vogels te hebben om mee te kunnen, iedereen is welkom.

Harry v.d.Warenburg en Kars Veling

Broedvogelinventarisatie BEUSICHEMSE WAARD 1978

In 1978 is door Marcel v/d Tol, mede d.m.v. gegevens uit het waarnemingen-kaartjes-systeem van de NVWC, de Beusichemse Waard op broedvogels geïnventariseerd.

De Beusichemse Waard is het gebied dat ligt tussen de Weidsteeg (C'borg) en de Veerweg (Beusichem) en verder door de Lek en de Lekdijk-West.

Het bestaat voornamelijk uit weiland, is waterrijk en ook zijn er diverse kleine moerasjes. Verder is er nog een kleine griend, een laagstamboomgaard, enkele meidoornstruiken langs de zomerdijk en hier en daar wat riet. Kortom een redelijk gevarieerd gebiedje.

Vanaf maart '78 is het gebied minimaal 1x per week bezocht; tijdens het broedseizoen vaker en op verschillende tijdstippen.

In totaal werden 36 broedvogelsoorten met zekerheid vastgesteld met circa 220 broedterritoria. Hierbij o.m. 2 paartjes Tureluur, 2 paartjes Steenuil, 1 Sprinkhaanrietzanger, 1 Braamsluiper, 1 Grauwe Vliegenvanger, 4 paartjes Grasmussen!!! en 7 paar Bosrietzangers.

Bovendien werden nog een dertiental leuke waarnemingen gedaan. Zo werd op 26 mei een Boomvalk waargenomen welke een vrij grote prooi sloeg welke in een boom werd geconsumeerd. Na deze maaltijd verliet de Boomvalk het gebied en vervolgde zijn weg.

Zowel van de Dodaars, Zomertaling en Sloheend waren gedurende het gehele broedseizoen exx. zowel ♂♂ als ♀♀ aanwezig. Het broeden, danwel de resultaten daarvan werden niet vastgesteld.

Door Marcel is van het geheel een leuk verslag gemaakt (7 pag.) in omslag wat door Breun in een keurig jasje is gestoken.

Voor serieuze belangstellenden zijn nog enkele exx. aanwezig. In ieder geval ligt er in Het Kompas een ex. ter inzage in de Bieb.

Hieronder volgt de complete broedvogellijst:

Wilde eend	15	Sprinkhaanrietzanger	1
Patrijs	6	Bosrietzanger	7
Fazant	3	Tuinfluiter	1
Waterhoen	6	Grasmus	4
Meerkoet	10	Braamsluiper	1
Scholekster	1	Tjiftjaf	3
Kievit	19	Grauwe vliegenvanger	1
Tureluur	2	Merel	7
Grutto	13	Zanglijster	2
Watersnip	2(3)	Pimpelmees	3
Koekoek	1	Koolmees	4
Steenuil	1(2)	Boomkruiper	1
Veldleeuwerik	18	Rietgors	7
Boerenwaluw	1	Kneu	1
Huiswaluw	3	Groenling	1
Graspieper	12	Huismus	ca. 30
Winterkoning	5	Ringmus	4
Heggemus	3(4)	Spreeuw	ca. 20

Op zondag 18 februari a.s. gaan we inderdaad met de bus op excursie naar

flevoland

We vertrekken om 08.15 uur vanaf het Postkantoor aan Het Jach. Wij verzoeken U wel tijdig aanwezig te zijn zodat we vlot kunnen vertrekken.

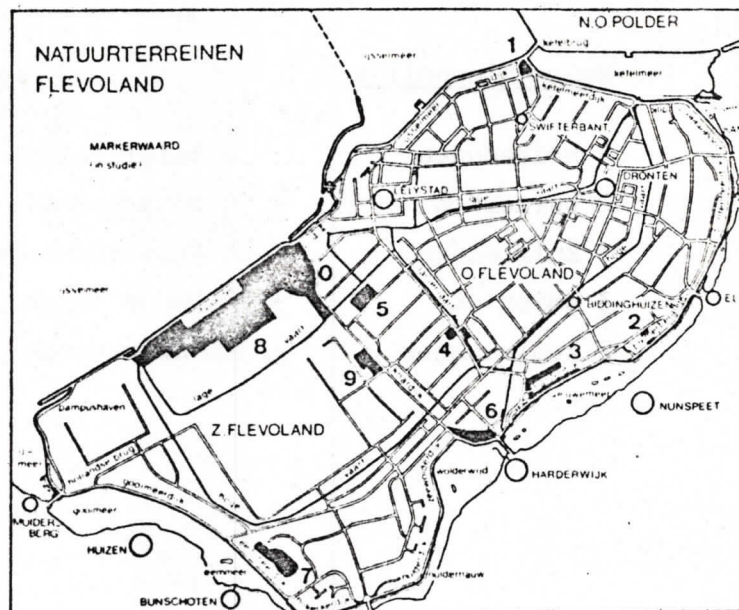
Op dit ogenblik hebben zich rond de 30 personen opgegeven en is er nog plaats voor nog een tiental deelnemers.

Belangstellenden dienen zich dan wel zo spoedig mogelijk op te geven bij: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7 - Culemborg -03450-5393-.

Dit is een unieke gelegenheid om een bijzonder vogelrijk gebied te bezoeken voor een relatief aantrekkelijke prijs, nl. f 12,50 per persoon.

Het is wel aan te bevelen iets mee te nemen om onderweg eventueel de ramen van condens te kunnen ontdoen.

Rond de klok van vijf uur zullen we weer in Culemborg terug zijn.

Excursieverslag 11 februari Diefdijk

Naar de Zuidhollandse landschappen. We vertrokken om tien uur vanaf het Jach, met zes personen. We reden eerst over de Colberdingerdijk. Het was er erg mooi. Bij het 1^e fort was de gracht gedeeltelijk open, er zat een paartje eenden. En zoals elk open water meerkoeten. Toen we verder reden kwamen we bij het 2^e fort, het was helemaal dichtgevroren. Dus gingen we de Diefdijk op. Daar was het ook niet zo bijzonder.

En we waren al gauw bij Koos, om te genieten van thee en koffie. Toen we het op hadden gingen we het ijs op. Dwars door een griend.

Bij een rietveld gingen we erin, daar hadden o.a. slob, krak en wilde eend gezeten.

Op sommige plaatsen was het ijs slecht. Maar Dikkie ging er toch op.

En krak erdoor, gelukkig alleen zijn voet. En bij de deur lag een dode mol. En toen gingen we tegen de wind in naar huis.

En aan de rietveldse weg was een ongeluk. En we gingen naar huis.

Waarnemingenlijst

2 krakeenden	2 tafeleenden	1 dodaars
2 buizerden	± 90 rietganzen	± 100 wilde eenden
3 kuifeenden	10 knobbelzwanen	5 eksters
3 smienten	± 12 grote zaagbekken	3 pimpelmeesjes
2 koolmeesjes	± 300 meerkoeten	1 torenvalk

Rik Valk

Ganzen in de Wijkerbroekse Waard.

Naar aanleiding van geringde ganzen in de Wijkerbroekse Waard heb ik een brief geschreven naar ir. Timmerman van het R.I.N.

Ik heb intussen een antwoord ontvangen van L.M.J. van der Berg. Op 8 januari is hij ook bij de Wijkerbroekse Waard geweest, hij heeft toen meer dan 400 ganzen gezien, nl.:

- 360 Taigarietganzen
- 20 Toendrarietganzen
- 1 Kleine rietgans
- 45 Kolganzen
- 1 Brandgans
- 10 Canadese ganzen

Tussen de Taigarietganzen waren er twee bij met halsmerken, afkomstig uit de DDR. Eén vogel met een witte ring met blauwe wimpel was in de herfst van 1976 geringd als juv. aan de Gülpersee, de andere vogel had een gele ring met de letters HA om en was geringd in de herfst van 1977 ook aan de Gülpersee.

Over de herkomst van de Canadese Ganzen is moeilijk iets met zekerheid te zeggen, naar alle waarschijnlijkheid komen de vogels uit Zweden.

De Nijlgans is vast en zeker uit gevangenschap afkomstig. In de Ooypolder bij Nijmegen broeden al enkele jaren verwilderde Nijlganzen. Inmiddels is er door enkele leden van de N.V.W.C. bij Ameide een Nijlgans waargenomen.

Op 22 januari zijn er in de Wijkerbroekse Waard tenslotte nog 12 Canadese ganzen en één Rotgans waargenomen door medewerkers van het R.I.N.

Marcel van der Tol.

Ten behoeve van de inwoners van de Provincie Gelderland heeft de afdeling Voorlichting van de provincie kortgeleden een brochure samengesteld met als thema "OVER NATUUR IN GELDERLAND".

Deze informatieve brochure is voor belangstellenden kosteloos verkrijgbaar/aan te vragen (zolang de voorraad strekt) bij Het Huis der Provincie, Markt 11 - Arnhem -tel.085-457411-.

In de brochure wordt door tal van allemaal zwart/wit foto's een beeld geschetst over

NATUURBESCHERMING, -BEHOUD EN -BEHEER IN GELDERLAND

Door een grapje van de vormgever is de brochure wel ééns zo dik geworden maar we weten dan wel dat de "Meidoorn" tot provinciale struik is verheven. Ook is het jammer dat een Torenvalk wordt aangegeven als Buizerd en dat de Buizerd als Sperwer staat vermeld.

Er wordt aandacht geschonken aan de verschillende milieu-monumenten in Gelderland, zoals landgoederen in het Oosten v/d Provincie, machtige, eenzaam in het weiland staande hoven, aan het heken-land rond Winterswijk, het heuvelgebied van Montferland. Ook het rivierenland komt ter sprake. Daarbij wordt vooral gewezen op de knotwilgen (karaktersitiek), grienden en eendekooien welke een verrijking voor het gebied vormen.

Er wordt ingegaan op het functioneren van het subsidiebeleid van de Provincie. Jaarlijks wordt h.v. zo'n 2½ miljoen gulden gereserveerd voor het Natuurbeschermingsfonds. Steeds moet het Prov. Bestuur direct reageren wanneer door particulieren terreinen te koop worden aangeboden.

Ook besteedt de brochure aandacht aan de Stichting "Het Geldersch Landschap" welke sinds kort ook in het rivierenland (De Regulieren) bezittingen heeft. Het boekwerkje is zeker niet bedoeld om recreanten uit te nodigen de natuurgebieden en monumenten te gaan bezoeken (zie bijgaand knipsel).

Toch is het best de moeite waard de uitgave aan te vragen.

Natuurgebieden zijn geen aquaria, zo zegt de directeur van de Provinciale Gelderse VVV, de heer J. Vet, het treffend. Toch is de verkeersdrukte op de Veluwe in korte tijd zoveelvoudigd en dat komt niet alleen door de Veluwenaren. Ook de zandwegen worden steeds vaker door automobilisten gebruikt. De gevolgen laten zich niet moeilijk raden. De rust wordt verstoord, de vegetatie vertrapt, wild en vogels schrikken steeds meer, de zandwegen gaan achteruit en stof, stank en lawaai storen vaak milieuvriendelijke bezoekers als wandelaars en fietsers. De problemen met auto's in het natuurgebied zijn nijpend en worden voortdurend klemmender.

Steeds duidelijker komt naar voren dat natuurbehoud de gehele bevolking raakt. Niet alleen bij autorijden moet er worden opgepast. Met alles waarbij natuurwaarden op de propen komen, moeten we voorzichtig omspringen. Dat is de strekking van de Gelderse nota natuurbehoud, die enkele jaren geleden door Provinciale Staten met algemene stemmen werd aangenomen. En deze voorzichtige lijn is en blijft actueel.

Provinciale Staten van Gelderland hebben in de nota natuurbehoud bepaald dat alle ontwikkelingen rond natuur en landschap op de voet moeten worden gevolgd. Het beleid zal geregeld aanpassing nodig hebben om bij de tijd te blijven. Algemeen uitgangspunt voor de provincie Gelderland is dat natuurwaarden nodig zijn om het milieu in evenwicht te houden, omdat ze nut afwerpen voor de mens en omdat ze voor de mensen na ons belangrijk zijn. Dat wordt wel genoemd: reserveringswaarde voor de toekomst.

EXCURSIE - PROGRAMMA

Zaterdag 17 februari - 8.30 uur

Knotwilgen snoeien aan de Oude Waag

Zondag 18 februari - 8.15 uur

Busexcursie naar de Flevopolders. Zo'n 35 personen gaan mee naar dit vogelrijke gebied.

Maandag 19 februari - 20.00 uur

Maandelijkse vergadering in Het Kompas, verslag in volgende Hak-al.
Wij rekenen weer op een grote opkomst.

Vrijdag 23 februari - 20.00 uur

Afscheid van Harry van de Warenburg die 7 maart a.s. zijn militaire dienstplicht gaat vervullen bij de verbindingdienst van de Landmacht. Voor versingen e.d. wordt gezorgd.

Zaterdag 24 februari tot en met maandag 25 februari

Dit weekend worden er geen S.O.V.O.N.-tellingen gehouden. Dit in verband met een kampje naar Hurwenen in samenwerking met de N.A.B.U. (jeugdnatuurbonden) uit Utrecht. Vanwege de korte tijd om nog iets te organiseren en de beperkte deelnemersmogelijkheden (+ 20 personen) zijn er d.m.v. een stencil een vijftigtal mensen benaderd, meest jeugdleden. Inmiddels is het kamp volgeboekt.

Vrijdag 2 maart - 19.30

Gipsafdrukken maken o.l.v. Leo v.d. Kooy in het Kompas. De vorige keer zijn er bijzonder leuke afdrukken gemaakt, al waren er weinig mensen (waar het slechte weer debet aan zal zijn).

Zaterdag 3 maart en Zondag 4 maart - 8.30 uur

Tellingen in het kader van het S.O.V.O.N.-project voor Trek- en Wintervogels (zie ook elders in het blad)

Zaterdag 3 maart - 8.30 uur

Knotwilgen snoeien (laatste keer van dit seizoen). Nader bericht volgt.
Er wordt gerekend op een grote opkomst.

Maandag 5 maart - 20.00 uur

Vergadering Milieuwerkgroep bij B. Wijnhoven, Goilbedingerstraat 1.

Vrijdag 9 maart - 20.00 uur

Deze avond zijn leden van de Stichting Kritisch Faunabeheer onze gast. Zij zullen een lezing over de S.K.F., haar werk en hun kritische houding ten aanzien van de jacht houden. Na afloop zeker discussie. Wij rekenen op een grote opkomst in Het Kompas.

Zaterdag 10 maart - 8.00 uur

Excursie langs de Lek-oeveren onder leiding van Kars Veling en Berry Lucas. Deze excursie heeft zeker geen nadere uitleg nodig.

Maandag 12 maart

Uiterste inleverdatum kopij, niet meer bij Harry v.d. Warenburg maar bij andere redactieleden (zie voorin Hak-al).

Maandag 19 maart - 20.00 uur

Vergadering in Het Kompas. Iedereen is welkom.

Op het moment van verschijnen van dit blad is er nog een vervolg op dit excursieprogramma bekend. Ongetwijfeld zal het een en ander afhangen of het knotwilgen snoeien geklaard kan worden. Ook is op dit moment nog geen uitslag, toestemming/medewerking, wat betreft het paddenproject bekend. Is uw hulp nodig, of is er voor het verschijnen van de volgende Hak-al al een vervolg op het huidige excursieprogramma dan ontvangt u daarover zeker vroegtijdig bericht via een apart stencil.

De excursies vertrekken vanaf het Jach. Laat je gezicht, jong en oud, ook eens een keer zien. Er is altijd wel iets bij wat in je straatje past.

